

ПРОТОКОЛ

за работата и решенията на жури от експерти, определено от
Управителния съвет на Сдружение „Български музеи“ да направи
предложения за музеи носители
на наградите „Наследство“ за 2025 година

Управителният съвет на Сдружение „Български музеи“ определи жури за наградите „Наследство“ в следния състав: проф. д-р Светла Атанасова – РИМ – Велико Търново, д-р Димитър Петров – РИМ – Плевен, д-р Катя Тинева-Гюрковска – ХГ – Стара Загора, Амелия Гешева – експерт по културно наследство – Министерството на туризма, проф. дин Вера Бонева – УниБИТ. Всички членове получиха по електронен път документите на кандидатите в срок и имаха възможност да се запознаят с тях, като проверят дали са попълнени в съответствие със статута на наградите „Наследство“. Журито проведе две заседания в електронна среда с участието на всички членове.

Първото заседание се проведе на 10 януари 2026 г. На него бяха накратко обсъдени постъпилите кандидатури по категории. Беше определен редът на работа на журито. Всички членове заявиха, че са прегледали постъпилите документи и че смятат, че всички постъпили кандидатури отговарят на изискванията за статута. На това основание се взе решение всички кандидатури да бъдат допуснати до обсъждане по същество. Членовете на журито декларираха, че не са в конфликт на интереси по нито една от кандидатурите за 2025 г. Постъпилите кандидатури бяха разделени в три групи – в зависимост от категорията, за която кандидатстват. Във всяка група поредността се определи от поредността в електронната папка с материали, които получихме от Сдружение „Български музеи“.

В рамките на обявената процедура за кандидатстване бяха разгледани общо 17 кандидатури от 16 институции – 5 национални музея, 2 регионални музея, 7 общински музея и 2 художествени галерии. Подадените кандидатури отразяват активното участие на музейния сектор и разнообразието от инициативи, насочени към опазването и

популяризирането на културното наследство. Журито отчита като положителна тенденция относително високия брой на кандидатурите, които са най-многобройни в сравнение с всички предходни процедури за подбор на носители на наградите „Наследство“.

Постъпилите кандидатури са следните:

Категория „Музей на годината“:

Исторически музей – Ивайловград;
Дирекция на музеите – Копривщица;
Исторически музей – Павликени;
Исторически музей – Попово;
Национален военноисторически музей;
Национален литературен музей;
Регионален археологически музей – Пловдив;
Регионален етнографски музей – Пловдив;
Художествена галерия „Димитър Добрович“ – Сливен

Категория „Образователна инициатива“

Национален етнографски музей – ИЕФЕМ – БАН
Национален природонаучен музей – БАН
Природонаучен музей – Черни Осъм

Категория „Събития и работа с публики“

Национален музей на образованието
Исторически музей – Дряново
Градска художествена галерия – Пловдив
Музей на бойната слава – Ямбол
Национален природонаучен музей – БАН; Национален етнографски музей – БАН

В хода на *второто заседание* на журито, което се проведе на 26 февруари 2026 г., бяха обсъдени по същество всички кандидатури. Членовете на журито изтъкнаха силните и слабите страни на предложените музеи, като откриха положителния факт, че участват музеи с различен статут, профил и обхват на дейност. Представените в

документацията инициативи и дейности са открити и заслужаващи внимание. На основа на критериите, заложи в статута, както и на експертната оценка на всяка една кандидатура, журито взе единодушно решение да бъдат предложени на Управителния съвет следните музеи за наградите „Наследство“ 2025 г.:

Музей на годината – Регионален етнографски музей – Пловдив

Мотиви:

Регионалният етнографски музей – Пловдив кандидатства за наградата с проекта „Светът на ютията“, реализиран във филиала на музея - къщата на Невена Атанасова, където е представена изцяло нова постоянна експозиция. Проектът на музея се отличава със задълбочена кураторска концепция, ясно структурирано съдържание и добре изградена експозиционна рамка. При неговото реализиране, в продължение на две години, прави впечатление използването на мултидисциплинарен подход, включващ широк спектър от експерти в различни изследователски области, включително художници и дизайнери.

Темата не е проучвана до момента в страната и без аналог, като стъпва върху колекция от 1200 предмети от бита дарени от художника Димитър Добрев, което изисква специализирано експертно проучване, извършено с професионализъм от екипа на проекта. Налице е прилагането на съвременни експозиционни подходи и практики за постигане на устойчив визуален и културен ефект върху публиката.

Експозицията „Светът на ютията“ е добре структурирана, като експозиционният разказ е развит в шест зали и включва прилагането на иновативни музейно-експозиционни модели, които подпомагат превръщането на обикновен утилитарен предмет в носител на историческа, културна, технологична и социална памет. Разгърнати са шест тематични кръга в експозицията, които представят произхода и еволюцията на уредите за гладене, следвайки хронологичния принцип, обърнато е внимание на визуалното и текстуално представяне на етимологията на думата „ютия“, различните технологии, горива, начини

на съхраняване на уреда. Обърнато е специално внимание на художествената страна на предметите, тяхната символика и декорация, което променя гледната точка към тях като декоративни художествени предмети, както и на функционирането им в общо културен и социален контекст.

Проектът се отличава с високо ниво на експозиционен дизайн, графични и дигитални елементи и музейни сценографски решения, които засилват въздействието и подчертават неговата контекстуална рамка.

В него са приложени съвременни музейно-образователни и кураторски подходи чрез интерактивни елементи, дигитални визуализации и наративен експозиционен разказ, които разширяват аудиторията и правят културното наследство достъпно и разбираемо за различни поколения посетители. Впечатление прави и сувенирната линия, като част от стратегията на екипа за популяризиране на проекта. Особено ценно е желанието да се обърне внимание на дарителството като ключов фактор за обогатяване на музейните колекции.

Постоянната експозиция с открит фонд „Светът на ютията“ е отличителен пример за модерно музейно мислене, което превръща музейния предмет в средство за разказване на по-широки културни, технологични и социални истории. Проектът демонстрира високо ниво на научна подготовка, професионално партньорство и експозиционна реализация.

Проектът утвърждава музея като активно културно пространство, което съчетава съхраняването на наследството с неговото съвременно интерпретиране и социализиране.

Образователна инициатива – Природонаучен музей – Черни Осъм

Мотиви:

Музейна академия „Природата учи“ е образователната програма, с която музеят кандидатства. Тя използва мултидисциплинарна методика. Успешно е реализиран комплексния подход на работа, чрез привличане на музейни специалисти от институцията и експерти в различни области

на познанието – биолози, историци, художници, академични учени, представители на водещи културни и образователни институции в страната. Интеграционният подход при подготовката и интерпретацията на музейното и природното наследство включва съвместни дейности с международни доброволчески организации.

Образователната програма непрекъснато се преформатира и обновява отделни сегменти, като дава възможност на музейните педагози да адаптират темите за различни възрастови групи, с различна продължителност и различна локация. Включването на игрови инструменти, системи за мониторинг на биоразнообразието, успешното партньорство с Екомузей – Русе с двудневни инициативи и гостуващи образователни програми допълнително повишава интереса на публиката и качеството на предлагания музеен продукт. В рамките на голямото събитие на културната институция „Ден на рейнджъра“ участват международни организации, които представят свои разработени природо-познавателни и природозащитни теми. Към образователната програма са предвидени обучителни семинари и национални срещи на музейните педагози.

През 2025 г. образователната програма Музейна академия „Природата учи“ е развита в три основни направления, насочени към формалното, неформалното и информалното образование. Темите са подготвени в девет основни модула, като занятията предлагат срещи в учебна среда, в музея, сред природата, формати за широка публика, визуализации и демонстрации, преживявания на „място“, интерактивни „станции“, керамична флористика с научна достоверност и други. Споменатите дейности предизвикват сериозен посетителски интерес в музея.

Образователната програма е многокомпонентна, максимално информативна и взаимно обогатяваща. Музейната академия работи за национална кауза за популяризиране, интерпретиране и опазване на природното наследство в Средна Стара планина.

Събития и работа с публики – Исторически музей – Дряново

Мотиви:

Номинацията е предложена от Исторически музей – Севлиево, заради значимостта на идеята, креативността, мащаба, отдадеността и професионализма на екипа на Исторически музей – Дряново в изпълнението на Национална програма „(Не)познатият Колю Фичето“, посветена на отбелязване на 225 – годишнината от рождението на Майстора. Същата се реализира в страната и чужбина с участието на целия екип на музея и доброволци под патронажа на Министерството на културата, както и в партньорство с Община Дряново. Събитията, включени в програмата, се осъществяват и чрез ключови партньорства със Съюза на архитектите в България, Камарата на строителите в България, Университета по архитектура, строителство и геодезия, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Посолството на Република България в Румъния, регионални и национални институции и други.

Делото на майстор Колю Фичето и уникалното наследство, останало за поколенията са представени чрез обща концепция, включваща над 15 събития, адресирани към различни аудитории - конференция, изложби, концерти, конкурси, валидиране на пощенска марка, открити уроци, дарителска акция и други. Проведени са националните инициативи: Научна конференция "Епохи, личности, памет", четвърти пленер по живопис и детският конкурс "Преминал майстор през земята". Организирана е първата от 20 години насам родова среща с наследници и родственици на Колю Фичето, Представена е и новата книга на д-р Венелин Бараков за възрожденския строител.

Специален акцент в програмата е поставен на работата с детската аудитория. Организирани са архитектурна работилница, музейни и открити уроци в Дряново, в Българското неделно училище „Йордан Йовков“ в Букурещ и в училището „Трите чешми“ в село Извоареле, Румъния, а четвъртото издание на Националния детски конкурс „Преминал майстор през земята“, който събра 127 рисунки, 36 литературни творби, 12 макета и 5 видеа, изпратени от деца и младежи от цялата страна. Създадени и представяни са брошури и 3D картички с обектите на Колю Фичето, изработени от ученици от СУ „Емилиян

Станев. Образователната онлайн платформа „Уча се“ съвместно с екипа на музея създава специален видео урок, посветен на живота и делото му.

През 2025 година като част от националната програма творческия свят на възрожденския гений и архитектурните шедеври, създадени от него са представени пред посетителите в постоянната експозиция „Колю Фичето: Живот и творчество“ по един съвременен и вдъхновяващ начин чрез въведени 3D иновации в пространството.

По време на провеждането на едногодишната национална програма екипът на Исторически музей - Дряново осъществява единна мащабна комуникационна и медийна кампания, която допринася както за популяризирането на личността, наследството и приноса на възрожденския архитект и строител, така и за привличане на нови публики в музея.

Използват се различни информационни канали в социалните мрежи, многобройни са изяви в националните и регионални електронни и печатни медии, включително в представяния в специализирани издания и на различни престижни форуми. Активно разработен е YOUTUBE канала на музея. Във Фейсбук страницата и в редица печатни медии са публикувани редица статии и информационни материали, представящи както инициативата, живота и делото на Майстора, така и дейността на институцията. През юбилейната година културния институт отчита 16805 посетители и над 1500 участници и гости на официалните събития Национална програма „(Не)познатият Колю Фичето в България и чужбина.

Журито има няколко препоръки за усъвършенстване на статута на наградите „Наследство“. В категорията „Музей на годината“ да се посочат като изисквания разпознаваемостта, утвърдеността и авторитета на кандидатстващата институция на регионално и/или национално ниво. Във всички категории да се посочи, че съответното постижение трябва да е основно или изцяло реализирано през годината, за която се кандидатства за награда. Във всички категории да се посочи като предимство съответното постижение да е реализирано изцяло или с решаващото участие на екипа на музея. В категорията „Образователна инициатива“ да се открояват реални аудитории и целеви групи, с които е работено - извън текущите посетители и другите рутинни дейности на

музеите. В обявата за кандидатстване да се посочи изрично изискване за подреденост, системност и яснота при попълването на формулярите и при представянето на допълнителните материали.

12 март 2026

проф. д-р Светла Атанасова

д-р Димитър Петров

д-р Катя Тинева-Гюрковска

Амелия Гешева

проф. дин Вера Бонева